

Säters kommun
Rådhuset
783 27 Säter

2009-12-03
1 (25)
Dnr 43-2008:693

Genomförd regelbunden tillsyn i Säters kommun

Inledning

Skolinspektionen har genomfört regelbunden tillsyn i Säters kommun av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen, barn- och ungdomsutbildningen samt vuxnas lärande. Besök gjordes i kommunens skolor och andra verksamheter under perioden 25 augusti till den 21 september 2009.

Vid den regelbundna tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen. Inspektionen bedömer om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Den regelbundna tillsynen behandlar tre områden: **Kunskaper, utveckling och lärande, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Tillsynen syftar inte till att ge en heltäckande bild av all verksamhet vid den aktuella tidpunkten. Övergripande information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.Skolinspektionen.se/sv/Tillsyn).

Av bilagda rapporter framgår vilka skolor och verksamheter som granskats och hur tillsynen genomförts, samt de bedömningar som gjorts.

Dessa skriftliga rapporter kompletteras med muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för kommunen, skolorna och verksamheterna.

Underlag

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar av kommunens ansvarstagande är dels dokument från kommunen och verksamheterna, dels den information som inspektörerna samlat in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Beslutet grundas även på annan information om kommunen och verksamheterna från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem. I Säters kommun genomfördes intervjuer med representanter för barn- och utbildningsförvaltningen samt politiker för barn- och utbildningsnämnden. Samtliga grundskolor och särskolan samt vuxenutbildningen har besökts, men däremot inte förskoleverksamheten och fritidshemmen. På skolorna har intervjuer genomförts med skolledningen samt med representanter för elever och personal. Vidare har intervjuer genomförts med representanter för föräldrar, personal och chefer för förskoleverksamheten och fritidshemmen.

Företrädare för kommunen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Verksamhetens omfattning och organisation vid den regelbundna tillsynen

Verksamhetsform	Antal barn/elever/studerande
Förskoleverksamhet	435
Skolbarnsomsorg	333
Förskoleklass	99
Grundskola	935
Obligatorisk särskola	9
Kommunal vuxenutbildning	130
Vuxenutbildning för utvecklingsstörda	7
Svenskundervisning för invandrare	25

Källa: Kommunens egna uppgifter oktober 2009.

Sätters kommun, med ca 11 000 invånare, består av centralorten Säter samt kommunedlarna Gustafs, Stora Skedvi och Silvberg. Närmare hälften av Sätters invånare bor i centralorten.

Barn- och utbildningsnämnden är styrelse för kommunens pedagogiska omsorg (familjedaghem), förskola, skolbarnsomsorg, förskoleklass, grundskola, obligatorisk särskola, kommunal vuxenutbildning, vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux), svenska för invandrare (sfi) och kulturskola.

I kommunen finns två förskole- och skolområden, nämligen Gustafs förskole- och skolområde samt Sätters förskole- och skolområde. Respektive område leds av en rektor för förskolan, en rektor för grundskolan samt två biträdande rektorer. Inom varje rektorsområde finns även lagledare som stöd till rektor. I kommunen finns sammanlagt 9 kommunala förskolor samt 17 enheter för pedagogisk omsorg (familjedaghem). Det finns vidare 4 stycken skolor omfattande förskoleklass och årskurserna 1-6 samt en skola, Klockarskolan, omfattande årskurs 7-9. De kommunala fritidshemmen i Sätters kommun finns vid kommunens grundskolor. Skolornas rektorer har ansvar för verksamheten. I kommunen finns ingen öppen fritidshemsverksamhet.

I kommunen finns även en enskilt driven grundskola, Solvarbo skola, med tillhörande enskilt drivet fritidshem. Dessa inspekteras i särskild ordning.

Den obligatoriska särskolan, Kristineskolan, årskurs 1-10 är förlagd till Kungsgårdsskolan och utgör en egen enhet. I kommunen finns två särskilda undervisningsgrupper, Fogde och Kenda, som tar emot elever från hela kommunen. Både särskolan och de särskilda undervisningsgrupperna leds av rektor för elevhälsan. Elevhälsan är centralt placerad och arbetar med kommunövergripande frågor om särskilt stöd.

Vuxenutbildningen i Sätters kommun omfattar svenska för invandrare, grundläggande vuxenutbildning, gymnasial vuxenutbildning, uppdragsutbildning, särvox samt hemkommunens skyldighet att informera sig om icke skolpliktiga ungdomars sysselsättning.

Barn- och utbildningsförvaltningen leds av en förvaltningschef med hjälp av en biträdande förvaltningschef.

Helhetsbedömning

I det statliga uppdraget för utbildningsväsendet ingår att verka för att barn och elever utvecklar de normer och värderingar som är grunden för ett demokratiskt samhälle. En del i detta arbete är att barn och elever behandlas med respekt och inte utsätts för diskriminering eller andra former av kränkningar. För arbetet inom detta område har kommunen ett särskilt ansvar att se till att det finns planer för hur arbetet ska bedrivas i de olika verksamheterna samt att det sker en kontinuerlig utvärdering av arbetet. Tillsynen i Sätters kommun visar att verksamheten i kommunens förskolor, fritidshem och de flesta skolor i huvudsak utgör en lugn och trygg miljö. Vid några grundskolor upplever emellertid eleverna att det förekommer kränkningar. Det förekommer också att vuxna inte alltid bemöter eleverna respektfullt. Det finns även brister när det gäller arbetsro. Skolorna har vidtagit olika åtgärder för att skapa trygga miljöer men ännu inte nått ett tillfredsställande resultat. Kommunen behöver därför säkerställa att alla verksamheter bedriver ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Att upprätta planer för arbetet mot kränkande behandling i enlighet med de krav som ställs i styrdokumentet är ett viktigt led i detta arbete.

Sätters kommun måste säkerställa att alla elever får sin ovillkorliga rätt till utbildning tillgodosedd. Skolinspektionen kan konstatera att hem- och konsumentkunskap för eleverna i årskurserna 1–5 inte anordnas eller inte anordnas i tillräcklig utsträckning för att eleverna ska kunna nå målen för årskurs 5. Även naturorienterande ämnen och ämnet teknik anordnas i alltför begränsad omfattning på några skolor. Det finns nyanlända elever som varken får studiehjälp eller modersmålsundervisning. Elevernas ovillkorliga rätt till utbildning innebär även rätt till en anpassad verksamhet som bland annat tar sin utgångspunkt i att väcka intresse och engagemang. Detta är något som flertalet skolor i Sätters kommun behöver utveckla så att arbetet i högre utsträckning anpassas utifrån elevernas förutsättningar, behov, erfarenheter och tänkande.

I flertalet av skolrapporterna samt i verksamhetsrapporten för skolbarnsomsorgen har Skolinspektionen bedömt att insatser måste vidtas avseende barn och elever i behov av särskilt stöd. Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Trots att tillsynen visar att det finns rutiner i Sätters kommun för att identifiera barn och elever i behov av särskilt stöd så framkommer det vid olika intervjuer att det finns brister i skolornas arbete med att ge särskilt stöd i alla ämnen. Tillsynen visar också att kommunen inte har gjort någon uppföljning av arbetet med särskilt stöd eller effekten av stödinsatser, vilket behövs för att säkerställa att barn och elever ges rätt

stöd. Därutöver behöver arbetet med att upprätta åtgärdsprogram överlag förbättras vid kommunens skolor.

Arbetet med att ge eleverna möjlighet till inflytande och ansvar behöver utvecklas. De flesta förskolor och fritidshem har organiserat olika forum för barn- och elevinflytande över verksamheten i stort i form av stugråd och husråd. Skolorna har valt att arbeta genom elev- och klassråd. Tillsynen visar dock att eleverna i skolorna har små möjligheter att utöva inflytande över själva undervisningsprocessen och över sitt eget lärande. Lärarna planerar det mesta av undervisningen själva och eleverna ges sällan möjlighet att ha synpunkter på undervisningens innehåll och planering. Eleverna i den obligatoriska särskolan ges emellertid goda möjligheter till inflytande och ansvar.

När det gäller vilka resultat som uppnåtts i kommunens verksamheter visar tillsynen att verksamheten i förskolorna bedrivs i enlighet med läroplanens mål och att förskoleverksamheten som helhet erbjuder en god pedagogisk verksamhet som bidrar till en allsidig utveckling hos barnen. Fritidshemmen erbjuder i huvudsak en meningsfull fritid som utgår från barnens behov och intressen och kompletterar skolan både tids- och innehållsmässigt. Skolinspektionen kan inte göra någon bedömning av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 då det inte finns någon redovisning, varken på skolnivå eller på kommunnivå, över hur stor andel av eleverna som når målen i de nationella kursplanerna i samtliga ämnen i årskurs 5. Särskolan kan inte heller uppvisa några systematiska sammanställningar av elevernas kunskapsresultat. Kunskapsresultaten för avgångseleverna årskurs 9 ligger under motsvarande resultat för riket jämförbart resultat inom kommungruppen pendlingskommuner. Resultaten visar under de senare åren en sjunkande trend och det är viktigt att åtgärder vidtas för att förbättra måluppfyllelsen då mellan var fjärde och femte elev lämnar grundskolan utan fullständigt betyg. Dock uppvisar skolan enligt egen statistik att den vikande trenden brutits 2009 och att resultaten förbättrats.

För att fullgöra det nationella uppdraget förväntas huvudmannen på olika sätt följa upp vilka resultat som nås, analysera dessa och vidta åtgärder för ökad måluppfyllelse. Arbetet ska sedan dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

Skolinspektionen bedömer att det finns en god struktur för kvalitetsarbetet inom Sätters kommun men att det finns vissa förbättringsområden. Kommunen och kommunens olika enheter behöver vidareutveckla sitt kvalitetsarbete och sina kvalitetsredovisningar enligt mål- och resultatstyrningens principer. Exempelvis behöver ett utvecklingsarbete ske i alla skolor avseende uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen både på individnivå och på skolnivå. Resultaten måste bättre analyseras på alla nivåer för att komma fram till en förståelse för varför resultaten ser ut som de gör och sedan kunna vidta adekvata åtgärder. I kommunen finns en medvetenhet kring vikten av ett systematiskt kvalitetsarbete som ännu inte fått genomslag fullt ut i kommunens alla verksamheter. Formerna för kvalitetsarbetet och de därtill hörande kvalitetsredovisningarna uppfattas inte alltid av personalen som ett

verktyg för förbättringsarbete mot de nationella målen. I enlighet med ovanstående så har följaktligen samtliga verksamheters och skolors kvalitetsredovisningar av Skolinspektionen bedömts innehålla brister, främst när det gäller analys av uppnådda resultat och därtill kopplade förbättringsåtgärder.

Även Sätters kommuns kvalitetsredovisning behöver utvecklas för att uppfylla förordningens krav och för att bli det verktyg i utvecklingsarbetet som avses. Tillsynen visar även här brister främst när det gäller redovisning och analys av uppnådda resultat och förbättringsåtgärder. Det saknas exempelvis en tillräcklig uppföljning av arbete och resultat i den obligatoriska särskolan och skolbarnsomsorgen. Tillsynen visar även att Sätters kommun inte gör någon samlad bedömning av grundskoleelevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5. Även analysen av resultaten i årskurs 9 behöver förbättras.

Mot bakgrund av ovanstående behöver Sätters kommun fortsätta sitt påbörjade utvecklingsarbete. Skolinspektionen menar att genom ett funktionellt kvalitetsarbete kan bättre förutsättningar skapas för elevernas lärande.

I bedömningarna nedan redovisas inom vilka områden kommunen behöver vidta åtgärder. Av bilagda rapporter framgår inom vilka områden rektorer och verksamheter behöver vidta åtgärder. Det är kommunen som har det yttersta ansvaret även för dessa. Senast inom tre månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 3 mars 2010 ska Sätters kommun redovisa till Skolinspektionen, enhet Öster i Stockholm, vilka åtgärder som vidtagits.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper, utveckling och lärande

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolornas kunskapsresultat och resultatet av arbetet med omsorg, utveckling och lärande i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. Vidare granskas hur kommunen följer upp och utvärderar resultaten.

1.1 Resultat som har uppnåtts i kommunens verksamheter

Kommentar och bedömning

Förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen

I förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen bedöms verksamhetens resultat utifrån hur väl de lever upp till kravet att ge barnen förutsättningar för en utveckling i enlighet med läroplanernas intentioner. Förskoleverksamheten ska genom pedagogisk verksamhet erbjuda barn fostran och omvårdnad. Skolbarnsomsorgen ska komplettera skolan samt erbjuda barnen en meningsfull fritid.

Enligt Skolinspektionens bedömning, utifrån dokumentstudier och intervjuer med ledning samt representanter för personal och föräldrar, erbjuder kommunens förskoleverksamhet barnen en god pedagogisk verksamhet som bidrar till en allsidig utveckling hos barnen. Personalrepresentanterna betonar vikten av lek och olika former av skapande verksamhet i syfte att stimulera ett lustfyllt lärande hos varje enskilt barn.

Utifrån intervjuer, med ledning samt representanter för personal och föräldrar, gör också Skolinspektionen bedömningen att fritidshemmen i huvudsak erbjuder barnen en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen samt kompletterar skolan både tids- och innehållsmässigt. Sätters kommun saknar dock en samlad bild av i vilken grad fritidshemmen når de nationella målen.

Grundskolan

Utbildningen i grundskolan ska syfta till att ge eleverna de kunskaper och färdigheter och den skolning i övrigt som de behöver för att delta i samhällslivet. I läroplan och kursplaner finns närmare angivet vilka kunskaper som eleverna ska ha förvärvat i årskurs tre, fem och årskurs nio.

Resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 3 2009 visar låga resultat. Andelen elever som klarat samtliga delprov i ämnesprovet för svenska är 75 procent och andelen elever som klarat samtliga delprov i ämnesprovet för matematik är 74 procent. Variationen mellan skolorna är frapperande. Exempelvis i matematik, har endast 46 procent av eleverna vid Enbacka skola klarat samtliga delprov jämför med 92 procent, för eleverna vid Kungsgårdsskolan.

Tillsynen visar vidare att i Sätters kommun görs ingen kommunövergripande bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5. Matematik, svenska och engelska är de ämnen som prioriteras i kommunens uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i årskurs 5 och då i form av resultat från de nationella proven samt olika diagnoser i svenska. 2008 gjordes i kommunen en sammanvägd bedömning av hur många elever som klarat respektive ämnesprov för årskurs 5. Denna statistik visar att, 2008, når 95 procent av eleverna godkänt resultat för provet i engelska, 87 procent i matematik och 92 procent i svenska.

År 2009 görs ingen sammanvägd bedömning av hur många elever som klarat respektive ämnesprov däremot har Skolinspektionen tagit del av andel elever som klarat samtliga delprov inom respektive ämne. Kommunens sammanställning av resultaten visar att endast 65 procent av eleverna klarade samtliga delprov i engelska, 51 procent i matematik och 71 procent i svenska. Variationen är stor mellan kommunens olika skolor. Exempelvis klarade endast 36 procent av eleverna i Enbacka skola samtliga delprov för ämnesprovet i matematik medan motsvarande resultat för Stora Skedvi skola är 79 procent.

Av tabell 1 framgår att det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 år 2008 ligger under motsvarande resultat för riket och jämförbar kommungrupp. Det framgår också att det har skett en viss försämring av betygsresultaten under åren 2006-2008. Klockarskolans egen statistik för 2009 visar dock en förbättring det senaste året. Förbättringen består i att det genomsnittliga meritvärdet för elever i årskurs 9 har höjts från 193 poäng år 2008 till 203 poäng år 2009. Vidare har behörighet till nationella program i gymnasieskolan höjts från 90 procent 2008 till 97 procent 2009 och andelen som inte nått målen i alla ämnen sjunkit med 2 procentenheter. Det finns en tydlig skillnad på 28 poäng mellan pojkar och flickors meritvärde 2008. För flickor uppgår det genomsnittliga meritvärdet för år 2008 till 207 poäng och för pojkar till 179 poäng. Enligt skolans egen statistik har denna skillnad ytterligare ökat under 2009. Enligt betygsstatistik över slutbetyg årskurs 9 2008 från Skolverket är hem- och konsumentkunskap ett av de ämnen där eleverna har svårt att nå målen. Resultaten på de nationella ämnesproven årskurs 9 2008, i engelska ligger i nivå med motsvarande resultat för riket och kommungruppen. Resultatet ligger dock under motsvarande resultat för riket och kommungruppen när det gäller matematik och svenska.

Skolinspektionen bedömer att Sätters kommun behöver vidta åtgärder så att alla elever ges möjlighet att lägst nå mål att uppnå i alla ämnen. Då det inte finns någon bedömning, varken på skol- eller kommunnivå, över hur stor andel av eleverna som når målen i samtliga ämnen i årskurs 5, kan Skolinspektionen inte göra någon bedömning av elevernas kunskapsresultat i årskurs 5 (se vidare avsnitt 1.2). Andelen elever som klarat samtliga delprov i de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 5 indikerar dock att kunskapsresultaten är alltför låga i de lägre skolåren. Även om kunskapsresultaten förbättrats senaste året i årskurs 9 så är det angeläget att uppnå ytterligare förbättringar då statistiken visar att mellan var fjärde och femte elev de senaste två åren lämnar årskurs 9 utan att ha nått målen i alla ämnen. Det är även angeläget att Sätters kommun analyserar orsakerna till den avsevärda skillnaden i meritvärdespoäng mellan pojkar och flickor.

Vuxenutbildningen och sfi

Vuxenutbildningen i Säter uppnår goda resultat vad avser andelen elever som slutför de olika kurserna både inom grundläggande och gymnasial vux och sfi. Däremot är andelen med icke godkänt (IG) på gymnasiekurserna hög. Av resultaten framgår att så många som 60-70 procent inte klarat av A-kursen i matematik år 2007-2008.

Detta är en klar försämring jämfört med tidigare år utan att verksamheten närmare analyserat dessa resultat.

Skolinspektionen bedömer att resultaten inom vuxenutbildningen och sfi behöver förbättras och då särskilt när det gäller gymnasiekurserna.

Särskolan

Skolinspektionen kan inte bedöma kunskapsresultaten då tillräckligt underlag saknas.

Tabell 1: Resultat för elever i årskurs 9

	Sätters kommun ¹					Samtliga skolor i kommunen ²	Kommungrupp ³	Riket ⁴
	2004	2005	2006	2007	2008			
Genomsnittligt meritvärde	196,6	198	196,1	192	192,9	192,9	205,8	209,3
Andel (%) som nått målen i samtliga ämnen	76	78	68	67	73	73	78	76
Andel (%) behöriga till nationellt program	93	91	91	92	90	90	90	89

Källa: Skolverkets nationella uppföljning

¹ Uppgifter baserade på samtliga kommunala grundskolor i kommunen

² Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

³ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen (pendlingskommuner)

⁴ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Tabell 2: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9

	Sätters kommun ⁵					Samtliga skolor i kommunen ⁶	Kommungrupp ⁷	Riket ⁸
	2004	2005	2006	2007	2008	2008	2008	2008
Andel (%) elever som uppnått minst Godkänt i:								
Engelska	.	96	92	94	97	97	96	96
Matematik	.	90	76	88	78	78	84	83
Svenska	.	97	98	99	92	92	96	97
Svenska som andraspråk					.			84

Källa: Skolverkets nationella uppföljning

. = Uppgift saknas

.. = Uppgift kan ej visas, då resultatuppgiften baseras på färre än 10 individer

1.2 Uppföljning av resultat avseende kunskaper, utveckling och lärande. Bedömningspunkter

1.2.1 Kommunen följer upp och utvärderar kunskapsresultaten i samtliga skolformer och resultatet av arbetet med omsorg, utveckling och lärande i förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

⁵ Uppgifter baserade på samtliga kommunala grundskolor i kommunen

⁶ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

⁷ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

⁸ Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Motivering

Enligt 1 kap. 12 § skollagen är den som är huvudman för utbildningen ansvarig för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och de bestämmelser som kan finnas i annan lag eller förordning. Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) har rektorn ansvar för att eleverna når målen för utbildningen. Detta medför en skyldighet att kontinuerligt följa upp och utvärdera elevernas kunskapsresultat så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav.

Som huvudman för utbildningen följer Sätters kommun upp och utvärderar kunskapsresultat i samtliga skolformer samt resultatet av arbetet inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen genom att bland annat sammanställa betyg, resultat av nationella ämnesprov, diagnoser i svenska, enkäter till föräldrar i förskolan, årskurserna 2, 5 och 8, till elever i årskurs 8 samt en enkät till personal i samtliga verksamheter. Representanter för förvaltning och nämnd gör även verksamhetsbesök där måluppfyllelsen diskuteras. I tillsynen framkommer dock att det saknas en systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i relation till kursplanernas mål i samtliga ämnen i grundskolornas årskurs 5. Sådan uppföljning och utvärdering sker varken i kommunens skolor eller på kommunövergripande nivå. Detta innebär att varken rektorer eller kommunen har något samlat underlag för bedömning av måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i alla ämnen. Följaktligen saknas tillräckliga underlag för att kunna fatta välgrundade beslut om organisation, resurser och stödinsatser som i sin tur kan vara avgörande för vissa grundskolors resultat och elevers kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att kommunens uppföljning och utvärdering av elevernas resultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 9 i alla ämnen behöver förbättras. I detta sammanhang är det viktigt att följa upp och analysera skillnaden i kunskapsresultat mellan pojkar och flickor samt skillnaden mellan resultaten på nationella ämnesprov i årskurs 9 och satta betyg i årskurs 9. En jämförelse mellan resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 9 och elevernas slutbetyg visar på en mindre god överensstämmelse i ämnet matematik. Mer än var fjärde elev får ett högre betyg i matematik än motsvarande provresultat. Nationella prov utgör ett av flera underlag för betygsättningen, därför ska betyg inte enbart vara baserade på resultaten vid de nationella proven, men det är ändå värt, att inom kvalitetsarbetet, uppmärksamma differensen för att få en förståelse för och en förklaring till varför denna skillnad finns.

Skolinspektionen bedömer vidare att uppföljningen av varje enskild elevs kunskapsutveckling i kommunens skolor behöver utvecklas. Sätters kommun har ett gemensamt utarbetat bedömningsunderlag för samtliga ämnen och skolår i grundskolan. Dessa bedömningsunderlag ligger till grund dels för lärarnas uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten dels för de skriftliga omdömen

som upprättas inför varje utvecklingssamtal. Bedömningsunderlagen och om-
dömena visar tydligt vilka av kursplanernas uppnåendemål som eleven upp-
nått. Kopplingen till läroplanens och kursplanernas mål av att sträva mot fram-
gång inte tydligt. Bedömning och beskrivning av vilka kvalitativa nivåer på sitt
lärande och sina kunskaper som varje elev har uppnått saknas därför till stor
del.

Inte heller för den obligatoriska särskolan finns en systematisk uppföljning och
utvärdering av kunskapsresultaten i relation till kursplanernas mål i alla ämnen.
Detta innebär att varken rektor eller kommunen har något samlat underlag för
bedömning av måluppfyllelsen. Följaktligen saknas även här tillräckliga under-
lag för att kunna fatta välgrundade beslut om organisation, resurser och stöd-
insatser. Detta behöver utvecklas.

Sätters kommun behöver därför, enligt Skolinspektionens bedömning, ytterligare
utveckla sitt kontinuerliga och systematiska kvalitetsarbete.

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område kommunens arbete för att ge
eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Kommunens samtliga verksamheter utgör trygga miljöer.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt skollagen 1 kap. 2 § ska verksamheten i skolan utformas i överensstäm-
melse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar
inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för
vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom skolan aktivt mot-
verka alla former av kränkande behandling som mobbning och rasistiska bete-
enden. Enligt 14 a kap. 6 § skollagen ska huvudmannen se till att det inom ra-
men för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka
kränkande behandling av barn och elever. Enligt läroplanerna ska eleven i sko-
lan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan och fritidshemmet ska
sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och

lust att lära. Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som samtidigt utmanar till lek och aktivitet.

Intervjuer med barn och elever samt personal visar att barn och elever inom kommunens verksamheter i huvudsak upplever miljöerna som trygga. Rutiner finns för att hantera och bearbeta situationer med trakasserier och kränkningar som ändå kan uppstå. Det gör att barnen och eleverna oftast trivs och känner sig trygga. Av tillsynen framkommer emellertid att det finns några grundskolor som inte helt lever upp till nämnda krav. I intervjuer med elever, föräldrar och personal framkommer att elevernas upplevelse av trivsel och trygghet liksom arbetsro varierar mellan olika skolor och klasser. En i kommunen genomförd enkät 2009 bekräftar ovanstående. Exempelvis redovisas ett anmärkningsvärt högt resultat på Klockarskolan som svar på frågan om mobbning eller annan kränkande behandling förekommer på skolan. Det förekommer även att lärare i Klockarskolan inte alltid bemöter sina elever med respekt.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att samtliga verksamheter utgör trygga miljöer.

2.1.2 I Kommunen ser till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 14 a kap. 6 § skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Enligt Lpo 94 avsnitt 1, Grundläggande värden, ska var och en som verkar inom skolan främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö. Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de grundläggande värden som samhällsliv vilar på.

Tillsynen visar att det i många verksamheter pågår en rad aktiviteter för att förebygga och förhindra kränkningar. De sammantagna insatserna har dock inte varit tillräckliga eller gett önskad effekt då tillsynen visar att det förekommer kränkningar och att det finns elever som upplever miljön i skolan eller fritidshemmet som otrygg. I intervjuer med elever, personal och föräldrar framkommer att i vissa fall är värdegrundsarbetet förlagt till vissa lektioner och finns därmed inte alltid med som en naturlig del i den övriga undervisningen. Det finns också en stor variation mellan olika lärare när det gäller omfattning och engagemang kring det aktiva och förebyggande värdegrundsarbetet. Därmed

finns inte alltid ett konsekvent förhållningssätt hos personalen och regler och överenskommelser riskerar att tillämpas på olika sätt. Resultatet blir i flera fall bristande arbetsro och oro under både lektioner och övrig tid. En i kommunen genomförd enkät 2009 bekräftar ovanstående beskrivning.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver vidta åtgärder för att säkerställa att det i samtliga verksamheter bedrivs ett målinriktat arbete kring dessa frågor.

2.1.3 Kommunen ser till att det finns en plan mot kränkande behandling i enlighet med författningarna i varje särskild verksamhet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 14 a kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt 3 kap. 16 § i diskrimineringslagen ska en utbildningsanordnare även upprätta en årlig plan för arbetet mot diskriminering, en så kallad likabehandlingsplan. Enligt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling ska likabehandlingsplanen och planen mot kränkande behandling upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen och eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Kraven enligt båda lagarna kan uppfyllas i samma plan.

Tillsynen visar att grundskolorna och fritidshemmen har gemensamma planer som kallas likabehandlingsplaner. Samtliga planer innehåller definitioner av kränkande behandling och diskriminering samt åtgärder mot kränkande behandling. De olika verksamheternas specifika förutsättningar, behov och åtgärder går inte att särskilja i alla planer, inte heller har elevernas delaktighet beaktats vid upprättandet. Förskolornas planer utgår från en viss kartläggning och nulägesanalys. Enligt egen utsago bedömer dock förskolornas personal och rektorer att kartläggningarna behöver förbättras och att barnens delaktighet behöver tillgodoses i en högre utsträckning. Enheterna för pedagogisk omsorg (familjedaghemmen) saknar egna likabehandlingsplaner. Sätters utbildningscentrums plan behöver utveckla den aktuella kartläggningen. Särvox verksamhet saknas i

planen för Sätters utbildningscentrum.

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas för att samtliga verksamheter ska upprätta planer mot kränkande behandling som fullt ut svarar mot gällande plankrav.

2.1.4 Kommunen ser till att likabehandlingsplanen följs upp och utvärderas och ser till att skolor och verksamheter följer upp och utvärderar att miljön är trygg

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt 3 a § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska en uppföljning och en utvärdering av likabehandlingsplanen göras i kvalitetsredovisningen för 2008. I kvalitetsredovisningen som avser år 2009 och följande år ska likabehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling i de olika verksamheterna följas upp och utvärderas årligen.

Sätters kommun anger i sin mall för kvalitetsredovisningar att likabehandlingsplanerna ska följas upp och utvärderas. I de olika verksamheternas kvalitetsredovisningar återfinns också rubriken normer och värden. I kvalitetsredovisningarna beskriver verksamheterna olika aktiviteter som genomförts för att främja likabehandling och motverka kränkningar. Däremot bedöms resultatet av arbetet i mycket begränsad omfattning i de olika enheternas kvalitetsredovisningar.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver se till att verksamheternas likabehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling följs upp och tydligt utvärderas årligen i kvalitetsredovisningarna avseende 2009 och framåt samt att de verksamheter som överhuvudtaget inte följt upp planerna gör det.

3 Kommunens ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område kommunens ansvarstagande för skolans och övriga verksamheters arbete för att nå de nationella målen. Vidare granskas hur kvalitetsarbetet fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur kommunen följer bestämmelserna.

3.1 Tillgång till plats och tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Kommunen erbjuder den omsorg, den undervisning och de valmöjligheter barn, elever och studerande har rätt till.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Undervisning i alla ämnen

Enligt bilaga 3 till skollagen omfattar det garanterade antalet undervisningstimmar 6 665 timmar i grundskolan. Av timplanen framgår utbildningens omfattning i timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val.

I intervjuer med elever framkommer det att i de lägre skolåren finns elever som inte eller i begränsad omfattning får undervisning i samtliga ämnen, t.ex. i de naturorienterade ämnena och teknik. Detta bekräftas i intervjuer med lärare och rektor.

Skolinspektionen kan konstatera att hem- och konsumentkunskap för eleverna i årskurserna 1–5 inte anordnas eller inte anordnas i tillräcklig utsträckning för att eleverna ska kunna nå målen i årskurs 5 i ämnet före utgången av årskurs 5.

Detta behöver åtgärdas.

Svenska som andraspråk

Enligt grundskoleförordningen är svenska som andraspråk ett eget ämne med egen kursplan och egna betygskriterier och syftar till att eleverna ska uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål.

Tillsynen visar att det förekommer att svenska som andraspråk fungerar som stöd i svenska eller att det inte görs någon tydlig åtskillnad mellan undervisningen i svenska som andraspråk och i svenska.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i svenska som andraspråk behöver anordnas i enlighet med förordningen för de elever som behöver det.

Elevens val

Av 2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen framgår följande. I timplanen anges ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och

bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. I elevens val kan även ingå ett språk som eleven inte tidigare fått undervisning i. Styrelsen ska sträva efter att tillgodose elevernas val genom att utnyttja de möjligheter som finns inom ramen för gällande bestämmelser.

I intervjuer med rektor, lärare och elever framkommer att organisationen av och innehållet i elevens val skiljer sig åt mellan skolorna men också inom respektive skola. Elevens val kan exempelvis i Sätters skolor innebära att eleverna kan välja mellan olika förutbestämda aktiviteter eller välja ett arbetsområde inom ett förutbestämt arbetsområde. Elevens val kan också innebära att göra klart olika arbetsuppgifter i ordinarie ämnen. I två av Klockarskolans arbetslag erbjuds inte elevens val överhuvudtaget.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver säkerställa att alla elever i enlighet med grundskoleförordningen erbjuds ett allsidigt urval av ämnen samt att de har ett reellt val inom vilket eller vilka ämnen de vill bredda och fördjupa sina kunskaper.

Modersmålsundervisning i grundskolan och barns möjlighet att utveckla sitt modersmål i förskolan

Enligt förskolans läroplan ska barn i förskolan som har ett annat modersmål än svenska få möjlighet att utveckla sin kulturella identitet samt sin förmåga att kommunicera på såväl svenska som sitt modersmål. Enligt 2 kap. 13 § grundskoleförordningen ska elever, om en eller båda föräldrarna har ett annat språk än svenska som modersmål och språket utgör ett dagligt umgängesspråk, få sin undervisning i detta språk som ett ämne om eleven har grundläggande kunskaper i språket och eleven önskar få sådan undervisning.

I Sätters kommuns förskolor finns barn med ett annat modersmål än svenska. Tillsynen visar att det saknas rutiner för hur förskolebarn som har ett annat modersmål än svenska ska få möjligheter att utveckla detta och sin kulturella identitet. Enligt förvaltningen har kommunen stora svårigheter, trots idoga försök, att rekrytera personal med de modersmål barnen behöver. Även i Sätters kommuns skolor finns elever i grundskolan som är berättigade till modersmålsundervisning men som inte erbjuds detta. Orsaken är även här svårigheter med att rekrytera modersmålslärare.

Skolinspektionen bedömer att åtgärder behöver vidtas så att alla barn i förskolan som har ett annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla såväl sin kulturella identitet som sin förmåga att kommunicera på sitt modersmål i enlighet med läroplanens intentioner. Det är av stor vikt att det finns strategier för arbetet med att erbjuda barnen möjlighet att kommunicera på sitt modersmål. Skolinspektionen vill framhålla att förskolans läroplan ställer krav på att sådana strategier ska finnas även om det saknas personal med det modersmål barnen behöver.

Vidare bedömer Skolinspektionen att skolorna behöver finna lösningar för att erbjuda modersmålsundervisning till alla elever som är berättigade till detta.

Särskilt stöd

Enligt både grundskole- och gymnasieförordningen ansvarar rektor för att eleverna erbjuds stödinsatser för att nå målen för utbildningen. Om det, efter att behov utretts, framkommer att eleven behöver särskilt stöd ska rektor se till att ett åtgärdsprogram upprättas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. En särskild form av stöd är studiehandledning på modersmålet.

Tillsynen visar att det särskilda stöd som erbjuds oftast är organiserat för matematik, svenska och engelska. För övriga ämnen erbjuds mer sällan stöd. Studiehandledning på elevens modersmål erbjuds inte alla elever som är i behov av sådant stöd. Tillsynen av kommunens skolbarnsomsorg visar att det finns barn i behov av särskilt stöd för sin utveckling men som inte får detta tillgodosett i fritidshemmet. I flertalet skolor upprättas inte åtgärdsprogram som fullt ut motsvarar författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att Sätters kommun behöver vidta åtgärder så att alla elever får det stöd de här rätt till. Ett adekvat stöd till alla elever är en av flera förutsättningar för förbättring av resultat och måluppfyllelse.

Särskild undervisningsgrupp

Enligt 5 kap 5 § grundskoleförordningen framgår att om det finns särskilda skäl kan styrelsen, efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare, besluta om placering i en särskild undervisningsgrupp. I 8 kap. 1 § framgår att detta beslut får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Enligt 5 kap. 10 § grundskoleförordningen får styrelsen, om en elev inte kan få utbildning som i rimlig grad är anpassad efter elevens situation och förutsättningar, efter att ha hört elevvårdskonferensen, besluta om anpassad studiegång för eleven. Därvid får avvikelser göras från timplanen.

I Sätters kommun finns två kommunövergripande särskilda undervisningsgrupper. Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp är delegerat till rektorn. Skolinspektionens granskning visar att sådana beslut enligt grundskoleförordningen saknas i flera fall. I de beslut angående anpassad studiegång som Skolinspektionen tagit del av, framgår inte tydligt av beslutet vad och i vilken omfattning som studiegången anpassats.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver vidta åtgärder för att följa upp att rektorerna fattar beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång enligt förordningens krav. Detta är en viktig rättsäkerhetsfråga.

Skolbarnsomsorg för 12-åringar

Enligt 2 a kap. 1 § skollagen ska skolbarnsomsorg erbjudas barn till och med 12

års ålder. För barn mellan tio och tolv år kan skolbarnsomsorgen bedrivas i form av öppen fritidsverksamhet. Plats ska erbjudas så nära barnets eget hem eller skola som möjligt med beaktande av vad som krävs för att effektivt nyttja lokaler och andra resurser. Skolbarnsomsorgen ska komplettera skolan såväl tidsmässigt som innehållsmässigt.

I Sätters kommun anordnas skolbarnsomsorg i form av fritidshem. Öppen fritidsverksamheten finns inte. Av kommunens information framgår att skolbarnsomsorg erbjuds till om med 11 års ålder. Föräldrar som önskar plats inom skolbarnsomsorgen till och med tolv år uppmanas av kommunen begära dispens.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver förbättra informationen till vårdnadshavare om rätten till skolbarnsomsorg till och med 12 års ålder. Krav på dispens är inte i enlighet med skollagen.

3.1.2 Kommunen ser till att lokala utformningar av utbildningen i gymnasieskolan och vuxenutbildningen överensstämmer med författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

En lokal kurs ska enligt 2 kap. 5 § i förordningen om kommunal vuxenutbildning ge kunskaper i ett eller flera ämnen och svara mot sådana behov som inte tillgodoses genom en nationellt fastställd kursplan.

Inom Sätters utbildningscentrum erbjuds ett antal datakurser som sammantaget ska ge eleverna kunskaper motsvarande det europeiska datakörtkortet (ECDL). Dessa kunskapsmål ryms dock inom de nationella kurserna DAA1201-datorkunskap och DAA1203-programhantering.

Skolinspektionen bedömer att Sätters utbildningscentrum behöver se över sitt utbud av lokala kurser.

3.2 Resurser

Bedömningspunkter

3.2.1 Rektor, lärare och övrig personal i kommunen har utbildning för den verksamhet, respektive undervisning, de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt 2 kap. 3 § är kommuner skyldiga att för undervisning använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får endast göras om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.   Vid Sätters utbildningscentrum saknar flera lärare utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Vid grundskolorna i kommunen är andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen hög. Dock undervisar flera lärare i ämnen de inte har behörighet i.   Skolinspektionen bedömer att Sätters kommun behöver vidta åtgärder, både inom den egna organisationen liksom vid rekrytering, för att öka andelen lärare med utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

3.2.2 Kommunen ser till att lärare och övrig personal får och genomgår kompetensutveckling utifrån respektive verksamhets behov.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.3 Utbildningen är avgiftsfri.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Styrning och ledning

Bedömningspunkter

3.3.1 Det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan nämnd, förvaltning och verksamheterna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Av 2 kap. 1 § skollagen framgår att varje kommun och landsting ska som styrelse för sitt offentliga skolväsende utse en eller flera nämnder. Vidare framgår av 2 kap. 2 § skollagen att det för ledningen av utbildningen i skolorna ska finnas rektorer. Styrelsen för utbildningen kan enligt kommunallagen delegera vissa beslut till enskild tjänsteman i kommunen. Om så sker ska de beslut som delegaten fattar återrapporteras till styrelsen.   Tillsynen visar att ansvarsfördelningen i kommunen mellan nämnd, förvaltning och rektorer i allmänhet är tydlig. Det finns dock vissa oklarheter. Förvaltningen uppger att delegationsbeslut återrapporteras till styrelsen för utbildningen. Enligt flera nämndledamöter återrapporteras dock inte regelmässigt delegationsbeslut kring placering av elev i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång.   Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver vidta åtgärder så att återrapportering sker framöver.

3.3.2 Kommunen ser till att lärare, förskollärare och fritidspedagoger i verksamheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för det offentliga skolväsendet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.3 Kommunen har en aktuell skolplan som redovisar vilka åtgärder kommunen avser att vidta för att uppnå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.4 Kommunen följer upp att skolplikten fullgörs och informerar sig om hur ungdomar som fullgjort sin skolplikt men inte fyllt 20 år, är sysselsatta.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering*Skolplikt och rätt till undervisning*

Alla barn och ungdomar ska enligt 1 kap. 2 § skollagen, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i det offentliga skolväsendet. Av 3 kap. 1 § skollagen framgår att barn bosatta i landet har skolplikt. Enligt 3 kap. 13 § ska kommunen se till att skolpliktiga elever i dess grundskola fullgör sin skolgång. Att tillåta någon att fullgöra skolplikten på annat sätt än att gå i skolan innebär myndighetsutövning mot enskild med ett särskilt ansvar. Av skollagen framgår att möjligheterna till detta är mycket begränsade. Således är det styrelsernas ansvar att regelbundet kontrollera att ett barn som medgivits att fullgöra skolplikten på annat sätt än vad skollagen föreskriver, verkligen får en utbildning som motsvarar den som barnen annars skulle ha fått.

I intervju med rektorer framkommer att det finns elever som inte regelbundet går i skolan, utan under långa perioder fått viss eller i mycket begränsad omfattning undervisning i hemmet. Tillsynen visar att Barn- och utbildningsnämnden i Sätters kommun inte efterfrågar någon rapportering kring dessa elever.

Skolinspektionen bedömer att kommunen behöver informera sig om dessa elevers skolgång framöver och ta ansvar för att dessa elever får sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Kommunens skyldighet att informera sig om icke skolpliktiga ungdomars sysselsättning

Av 1 kap. 18 § skollagen framgår att en hemkommun löpande ska hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen som fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta, i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder.

Tillsynen visar att i Sätters kommun har studie- och yrkesvägledaren på Sätters utbildningscentrum detta uppdrag. Enligt tillsynen på Sätters utbildningscentrum fullgör studie- och yrkesvägledaren detta uppdrag och rapporterar sedan resultaten vidare till sin närmaste chef. Dock rapporteras detta inte vidare till kommunen. Denna brist på återrapportering har uppmärksammats av kommundirektören och åtgärder för att komma tillrätta med detta kommer att vidtas.

Skolinspektionen bedömer att det i Sätters kommun inte finns fungerande rutiner gällande kommunens uppföljningsansvar och att detta behöver åtgärdas.

3.3.5 Kommunen ser till att lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.6 Kommunen utövar tillsyn över enskilda förskolor och fritidshem i kommunen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Kommunen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sina verksamheter samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska kvalitetsarbete bedrivas både på huvudmannanivå och i verksamheterna. Huvudmannen och ledningen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola har alla ett ansvar att se till att det finns fungerande system för att styra mot nationella mål. Enligt 2 § ska arbetet med kvalitetsredovisning främja kommunernas, skolornas, förskolornas och fritidshemmens kvalitetsarbete och därigenom bidra till att förverkliga utbildningarnas nationella mål.

I Sätters kommun har Barn- och utbildningsnämnden i den kommunala skolplanen Vi lär så det bär – här i Säter fastställt mål för verksamheterna. Kommunala mål och prioriteringar för att nå målen för 2008-2009 finns bilagda. Dessa mål är vägledande för alla verksamheter och ska konkretiseras i den verksamhetsplan som varje enhet eller arbetslag utarbetar. De lokala verksamhetsplanerna ska beskriva hur arbetslagen tänker arbeta för att förverkliga både nationella och

kommunala mål. Uppföljning och utvärdering av verksamhetsplanen ska ligga till grund för enheternas kvalitetsredovisningar. Vid förvaltningens besök i verksamheterna diskuteras också respektive enhets kvalitetsarbete

Skolinspektionen bedömer att det inom Sätters kommun finns en god struktur för kvalitetsarbetet. De verksamhetsplaner som kvalitetsarbetet bygger på behöver dock utvecklas utifrån mål- och resultatstyrningens principer. Planerna beskriver till stora delar vilka områden som ska prioriteras under året men i begränsad omfattning återfinns utvärderingsbara mål. Detta får till följd att verksamhetsplanerna i begränsad omfattning följs upp och utvärderas i förhållande till nationella mål.

Kvalitetsarbetet behöver även förbättras när det gäller analys av resultat. Resultaten måste analyseras på alla nivåer för att komma fram till en förståelse varför resultaten ser ut som de gör för att sedan kunna vidta adekvata åtgärder för att förbättra måluppfyllelsen. Mot bakgrund av det som nämndes i avsnitt 1.1 om kunskapsresultaten i grundskolan är det viktigt att kommunen inom ramen för kvalitetsarbetet jämför och analyserar resultat över tid liksom pojkar respektive flickors resultat. Bilden av resultaten i årskurs 5 är ofullständig i och med att den inte innehåller resultat från samtliga ämnen utan enbart resultat från de nationella ämnesproven i matematik, svenska och engelska. Huvudmannen har ett ansvar för att värna att eleverna i kommunen får tillgång till likvärdig utbildning oavsett i vilken skola eleverna går. Mot bakgrund av de brister som beskrivs i 3.1.1 behöver kommunen förbättra sin uppföljning och utvärdering för att säkerställa att alla elever får den utbildning de har rätt till.

Det är svårt att utläsa kommunens ambitioner med fritidshemmen, vilken kvalitet man kan förvänta sig samt hur kommunen tänkt uppfylla de krav författningarna ställer på verksamheten. Dock har åtgärder vidtagits under våren 2009 då kommunen låtit fritidshemmens personal genomföra en självvärdering av måluppfyllelsen i fritidshemmen. Självvärderingen innebär att personalen har tagit ställning utifrån frågor och påståenden kring de nationella målen för fritidshemmen.

Särskolan följs inte upp på rektors- eller kommunnivå på ett tillräckligt bra sätt utifrån de nationella målen.

Tillsynen visar även brister när det gäller kvalitetsarbetet i den kommunala vuxenutbildningen. Exempelvis görs ingen systematisk utvärdering och uppföljning av kvaliteten i undervisningen, gentemot de nationella målen i läroplanen och kursplanerna.

Skolinspektionen bedömer sammantaget att det i Sätters kommun finns ett påbörjat och ett strukturerat kvalitetsarbete gällande samtliga verksamheter. Kvalitetsarbetet behöver dock vidareutvecklas då det i vissa avseenden är begränsat och inte ger den helhetsbild som krävs för att kunna avgöra i vilken mån verksamheterna klarat sitt uppdrag och vilka åtgärder som måste vidtas för att för-

bättra måluppfyllelsen. Kommunen behöver vidare ytterligare förankra och säkerställa att syftet med kvalitetsarbetet når ut till alla lärare och arbetslag.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje kommun årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kommunens kvalitetsredovisning ska omfatta såväl kommunalt driven skolverksamhet som kommunalt bedriven förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mål de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder kommunen avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen syftar också till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. Enligt 3 a § ska en uppföljning och en utvärdering av likabehandlingsplanen göras i kvalitetsredovisningen för 2008. I kvalitetsredovisningen som avser år 2009 och följande år ska likabehandlingsplaner och planerna mot kränkande behandling följas upp och utvärderas årligen. I 4 § ställs krav på att elever ska delta i utarbetandet av redovisningarna och att förskolebarn och deras vårdnadshavare skall ges möjlighet att delta i arbetet med kvalitetsredovisningen.

Tillsynen visar att alla verksamheter upprättar årliga kvalitetsredovisningar. Barn- och utbildningsnämnden har tagit fram en mall för upprättande av kvalitetsredovisningar. Mallen är tänkt att utgöra ett stöd för respektive verksamhetsform att kunna upprätta jämförbara och likvärdiga kvalitetsredovisningar. I kommunen finns sedan en upprättad kommunal kvalitetsredovisning omfattande förskola, familjedaghem, förskoleklass, grundskola, särskola, fritidshem, kulturskolan och vuxenutbildningen. Redovisningen bygger delvis på verksamheternas kvalitetsredovisningar med en bedömning av måluppfyllelse och en analys på kommunövergripande nivå. I redovisningen beskrivs för respektive verksamhet grundfakta, förutsättningar, arbetet i verksamheten, resultat och måluppfyllelse.

Samtliga verksamheters och skolors kvalitetsredovisningar har av Skolinspektionen bedömts innehålla brister, främst när det gäller analys av uppnådda resultat och förbättringsåtgärder. Även Sätters kommuns kvalitetsredovisning behöver utvecklas för att uppfylla förordningens krav och för att bli det verktyg i

utvecklingsarbetet som avsetts. Tillsynen visar även här brister främst när det gäller redovisning och analys av uppnådda resultat och förbättringsåtgärder. Det saknas exempelvis en tillräcklig uppföljning av arbete och resultat i den obligatoriska sårskolan och skolbarnsomsorgen. Tillsynen visar även att Sätters kommun inte gör någon samlad bedömning av grundskoleelevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5. Även analysen av resultaten i årskurs 9 behöver förbättras. Uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner saknas.

Trots att kommunen lagt ner ett stort arbete på att utforma en gemensam mall och ett gemensamt synsätt kring redovisningarna bedömer Skolinspektionen sammanfattningsvis att kvalitetsredovisningarna i kommunen behöver utvecklas ytterligare när det gäller analys av uppnådda resultat och därtill kopplade åtgärder. För att fullgöra det nationella uppdraget i en mål- och resultatstyrd utbildningsverksamhet förväntas huvudmannen på olika sätt följa upp vilka resultat som nås, analysera dessa och vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen.

På Skolinspektionens vägnar

Kjell Hedwall
Avdelningschef

Sigbritt Gålnander
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsrådet Tommy Bucht, enhetschef Luca Nesi och avdelningsjurist Eva Ulveson deltagit.

Bilagor

Skol- och verksamhetsrapporter